Diagnòstic de les relacions de treball entre els municipis catalans i les daires sahrauís

David Tarrasón i Neus Martí

Octubre 2017

FONS CATALÀ
DE COOPERACIÓ
AL DESENVOLUPAMENT

Taula de contingut

1. Introducció 3

2. Objectius 3

3. Metodologia 3

4. Mostra de municipis 4

5. Resultats 5

5.1 Ajuntaments 5

5.1.1 Preguntes de context 5

5.1.2. Agermanaments 7

5.1.3 Accions realitzades amb els campaments Sahrauís 10

5.1.4 Altres 14

5.2 Entitats pro-Sàhara 15

6. Conclusions 16

7. Recomanacions a la CCASPS 17

1. Introducció

El Fons Català de Cooperació al Desenvolupament fa les funcions de secretaria tècnica de la Coordinadora Catalana d'Ajuntament Solidaris amb el Poble Sahrauí

Amb l'objectiu d'impulsar les relacions de treball i orientar les prioritats estratègiques de la CCASPS, el FCCD inicià l'any 2015 un procés d'anàlisi de les iniciatives de cooperació existents entre els municipis catalans associats al FCCD i les daires sahrauís.

La metodologia de recull d'informació d'aquest anàlisi va incloure la realització de dos tallers de valoració DAFO amb tècnics municipals, dues entrevistes presencials a l'Associació Catalana d'Amistat amb el Poble Sahrauí (ACCAPS), la realització d'una consulta de valoració als ajuntaments catalans participants a través d'un qüestionari (n=28 respostes), i la realització d'una consulta de valoració a entitats catalanes pro-sàhara (n=9).

Aquest document conté la sistematització de l'anàlisi realitzat de tota aquesta informació i identifica oportunitats estratègiques per orientar les relacions dels municipis catalans amb les daires sahrauís.

2. Objectius

- Realitzar un anàlisi de les relacions de treball entre es municipis catalans i les daires sahrauís a partir de la informació recollida pel FCCD.
- Identificar recomanacions de cara a consolidar l'acció dels ajuntaments que formen part de la CCASPS i millorar la seva eficàcia com a plataforma de coordinació dels esforços de cooperació amb les daires sahrauís.

3. Metodologia

La metodologia per a l'anàlisi de la informació disponible sobre les relacions dels municipis catalans amb les daires sahrauís ha seguit 4 fases:

- Fase 1. Reunió inicial de concreció dels interessos de l'anàlisi i identificació d'informació disponible.
- Fase 2. Preparació d'eines per sistematitzar la informació i analitzar-la.
- Fase 3. Sistematització de la informació en les eines preparades.
- Fase 4. Anàlisi de les dades i de la informació per a la identificació d'oportunitats.
- Fase 5. Elaboració de l'informe, incloent la triangulació dels continguts amb el FCCD.

La informació sistematitzada i analitzada en les Fases 3 i 4 ha estat: els qüestionaris als 28 municipis amb relacions de treball amb les daires sahrauís, els qüestionaris a 9 entitats pro-sàhara, elregistre de projectes amb el Sàhara del FCCD i els resultats del taller DAFO de diagnòstic de la col·laboració entre els municipis catalans i les daires sahrauís conduït pel FCCD el 26 de juny de 2017.

4. Mostra de municipis

Aquesta diagnosi s'ha fet a partir dels qüestionaris fets a 28 municipis, d'un total de 201 municipis que mantenen relacions de treball amb daires Saharauis (Figura 1). El 28 % dels municipis no son ni socis de la CCASPS ni del FCCD, i mantenen relació amb alguna daira a través de les acollides de vacances en pau.

Figura 1. Municipis que mantenen relacions treball amb daires sahrauís (n=201)*

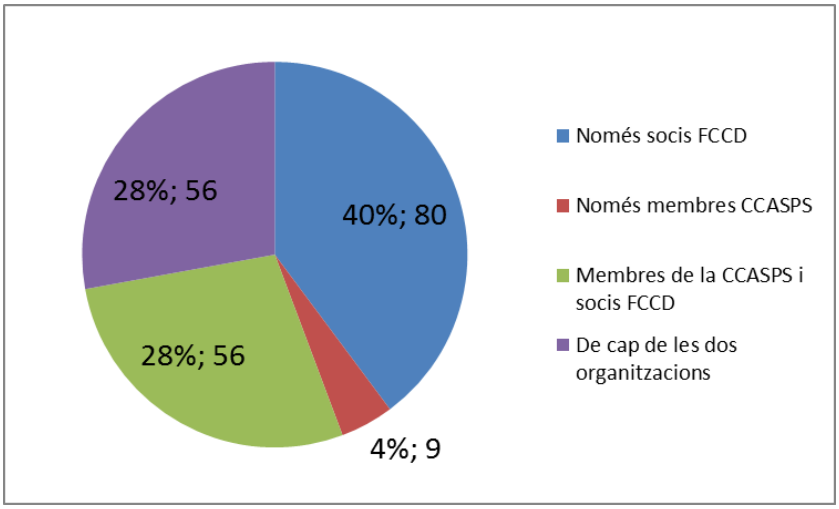

*Nota: Es consideren aquells que han participat del programa Vacances en Pau, han realitzat aportacions a projectes del FCCD al Sàhara, i a entitats pro-sàhara.

Dels municipis que han participat al qüestionari, la majoria son membres de la CCASPS i socis del FCCD, (Figura 2).

Figura 2. Municipis que han participat en la consulta

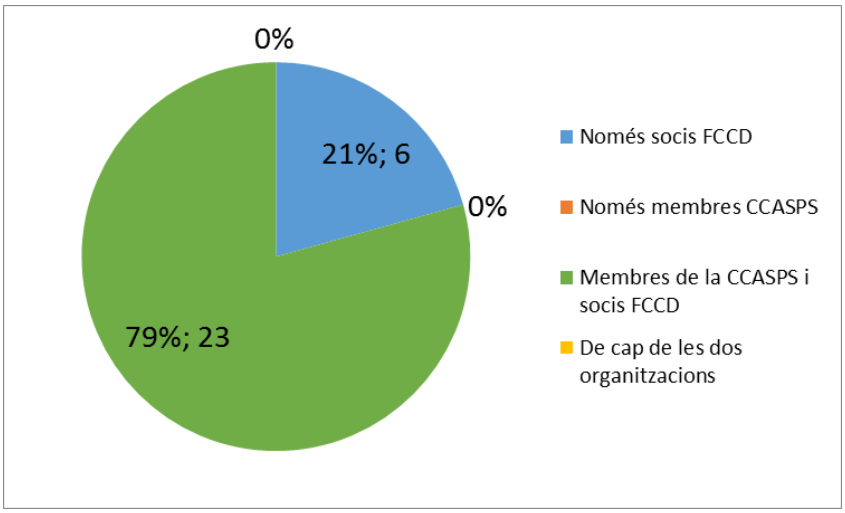

5. Resultats

5.1 Ajuntaments

5.1.1 Preguntes de context

Quin és el coneixement que té la ciutadania[1] del teu municipi de la problemàtica sahrauí i la situació dels campaments de Tindouf?

La proporció de municipis en els que la ciutadania tindria un coneixement important de la problemàtica sahrauí (bastant+molt) és superior entre els que NO estan associats a la CCASPS que entre els que ho estan (Figura 3). Per tant, formar part de la CCASPS no implica un major coneixement de la problemática Saharauí.

Figura 3. coneixement que té la ciutadania del teu municipi de la problemàtica sahrauí

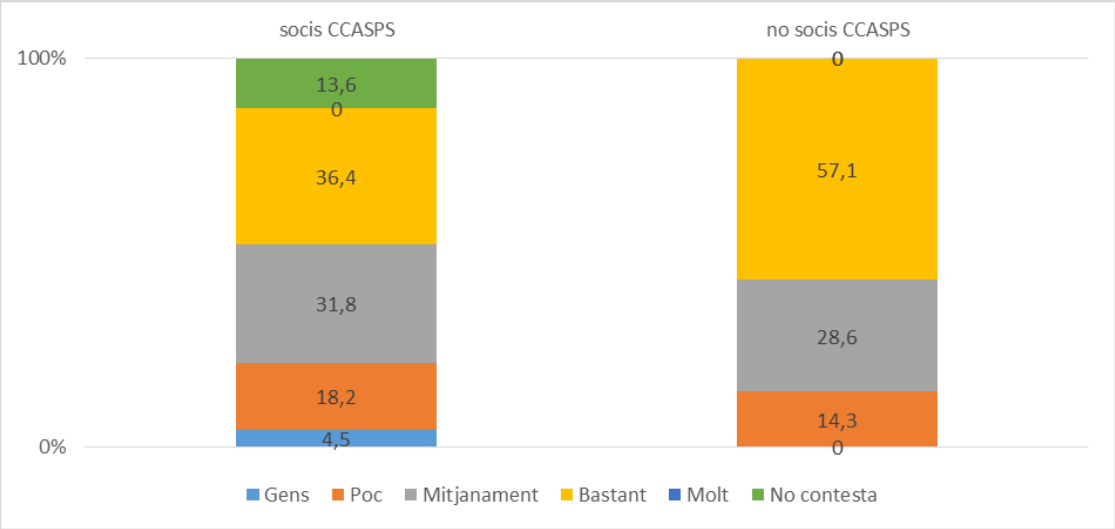

El conflicte sahrauí interessa a la ciutadania[2]?

La proporció de municipis en els que el conflicte sahrauí interessa d'alguna manera a la ciutadania (mitjanament+bastant+molt) és més gran entre els municipis NO associats a la CCASPS que entre els que ho estan (Figura 4).

[1] Val a dir que les respostes obtingudes amb aquests qüestionaris, pel que fa al grau de coneixement, depenen de la persona entrevistada i no de la ciutadania beneficiària de la coopreció amb el Sàhara i per tant només en serveixen per copsar tendències.
[2] *ibidem*.

Figura 4. Grau d'interès de la ciutadania pel conflicte sahrauí

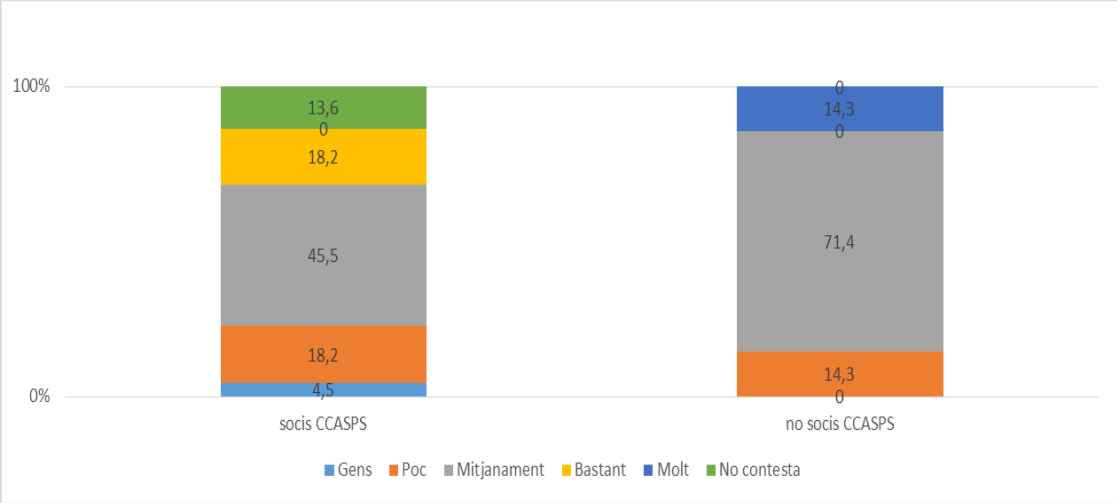

Les accions de cooperació de l'Ajuntament amb el Sàhara estan més centrades en l'ajut humanitari i d'emergència?

La proporció de municipis que reconeixen que les seves accions estan més centrades en ajut humanitari i d'emergència és més gran entre els municipis associats a la CCASPS que entre els que no ho estan (Figura 5).

Figura 5. Grau de focalització de les accions de cooperació de l'Ajuntament amb el Sàhara en l'ajut humanitari i d'emergència

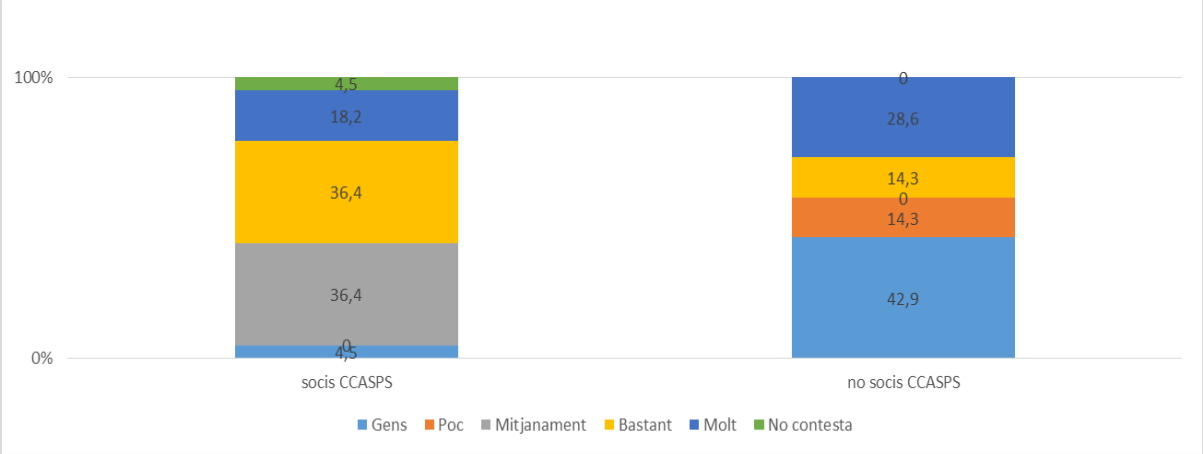

L'acció relativa al Sàhara que es realitza al municipi amb major difusió comunicativa són les vacances en pau ?

La proporció de municipis que consideren que el progama de Vacances en pau és el que té més difusió (mitjanament+bastant+molt) és més gran entre els municipis associats a la CCASPS que entre els que no ho estan (Figura 6).

Figura 6. En quina mesura l'acció amb major difusió comunicativa correspon a les vacances en pau.

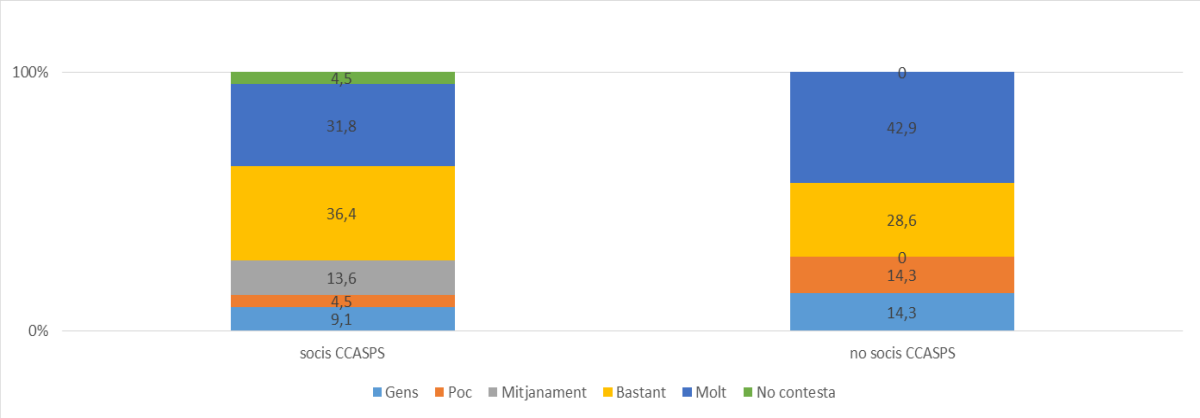

L'entitat proSàhara del teu municipi està activa i impulsa accions de sensibilització al voltant del Sàhara al municipi?

La proporció de municipis que consideren que l'entitat pro-Sàhara està activa amb accions de sensibilització (mitjanament+bastant+molt) és similar entre els socis i no socis de la CCASPS (Figura 7).

Figura 7. En quina mesura l'entitat proSàhara del municipi està activa i impulsa accions de sensibilització.

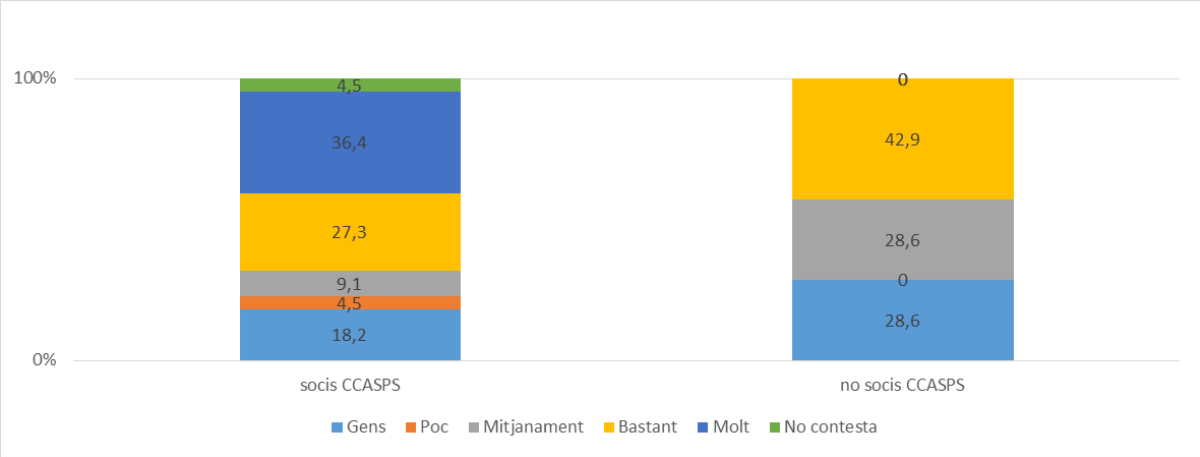

5.1.2. Agermanaments

El vostre municipi s'ha plantejat algun cop agermanar-se amb alguna daira sahrauí?

La proporció de municipis que s'han plantejat agermanar-se amb alguna daira sahrauí és superior entre els municipis socis de la CCASPS (Figura 8). Una proporció més elevada entre els municipis NO socis no ho han sabut respondre.

La daria amb la que es reporta un major nombre d'agermanaments entre els municipis consultats és la de d'Amgala (3). Altre són: Daora, Mijec, Birganduz, Hagunia, Farsia, Hauza (Smara), Emhereiz (Smara), Edchera, Bucraa-aaiun, Aargub i Wilaia d'Ausserd.

L'origen dels agermanaments més mencionat ha estat la iniciativa de les entitats pro-sàhara.

Figura 8. Mesura en la que el municipi s'ha plantejat algun cop agermanar-se amb alguna daira sahrauí.

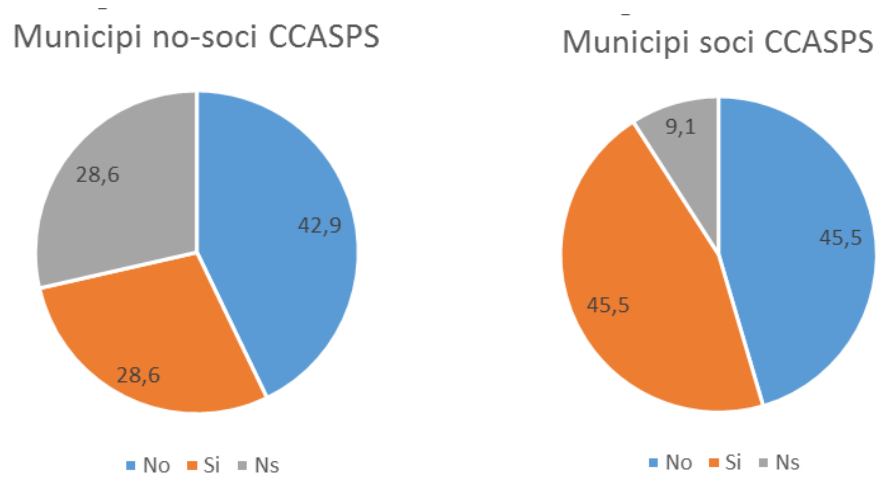

Vigència dels agermanaments

La proporció d'agermanaments actius (amb continuïtat o en fase de revisió) és lleugerament superior en el cas dels municipis membres de la CCASPS (40%) als que no ho són (27%) (Figura 9).

En el cas dels municipis membres de la CCASPS, la proporció dels agermanaments estancats supera la meitat (58%). En el cas dels no membres, el 57% dels municipis consultats no han respost la pregunta.

Les principals raons aportades en relació a l'estancament han estat: la falta d'entesa amb les contrapart i les discrepàncies en el seguiment dels projectes, la manca de recursos humans municipals per a impulsar-lo, la dificultat per trobar un interlocutor de la societat civil que ho faci possible i que impulsi els possibles projectes.

Les principals raons aportades en relació a les necessitats de reformulació han estat: la necessitat d'afavorir una major implicació de la ciutadania, mitjançant la participació de les entitats (joves, esportives...) i altres actors (mestres, tècnics municipals, Escola Arquitectura...), així com la voluntat de donar més pes a la cooperació tècnica directa per superar la visió assistencialista.

Figura 9. Vigència dels agermanaments.

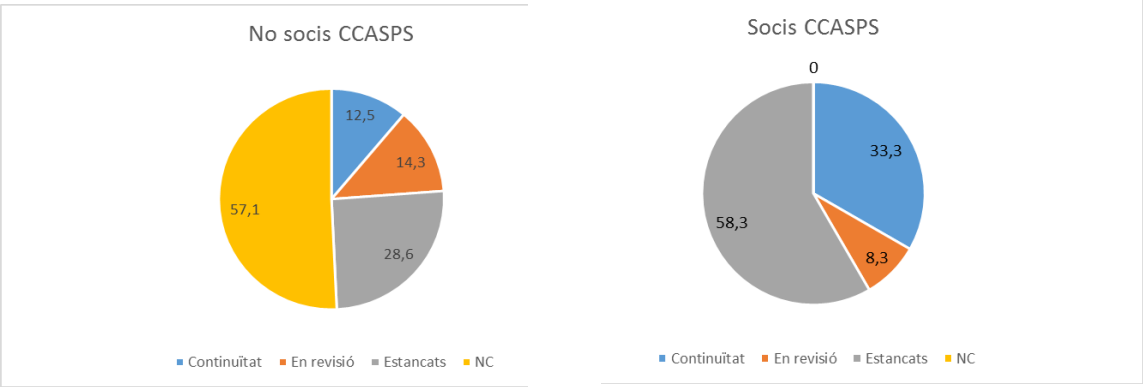

La figura 10 il·lustra l'evolució que han experimentat algunes iniciatives d'agermanament. Es pot observar com aquelles que han tingut continuïtat han anat incorporant nous actors, incorporat instruments de cooperació, com la cooperació directe i ampliat l'àmbit d'acció, passant de projectes principalment d'ajut humanitari i emergències a una cooperació més sectorial.

Figura 10. Plantejament de levolució que han experimentat alguns agermanaments.

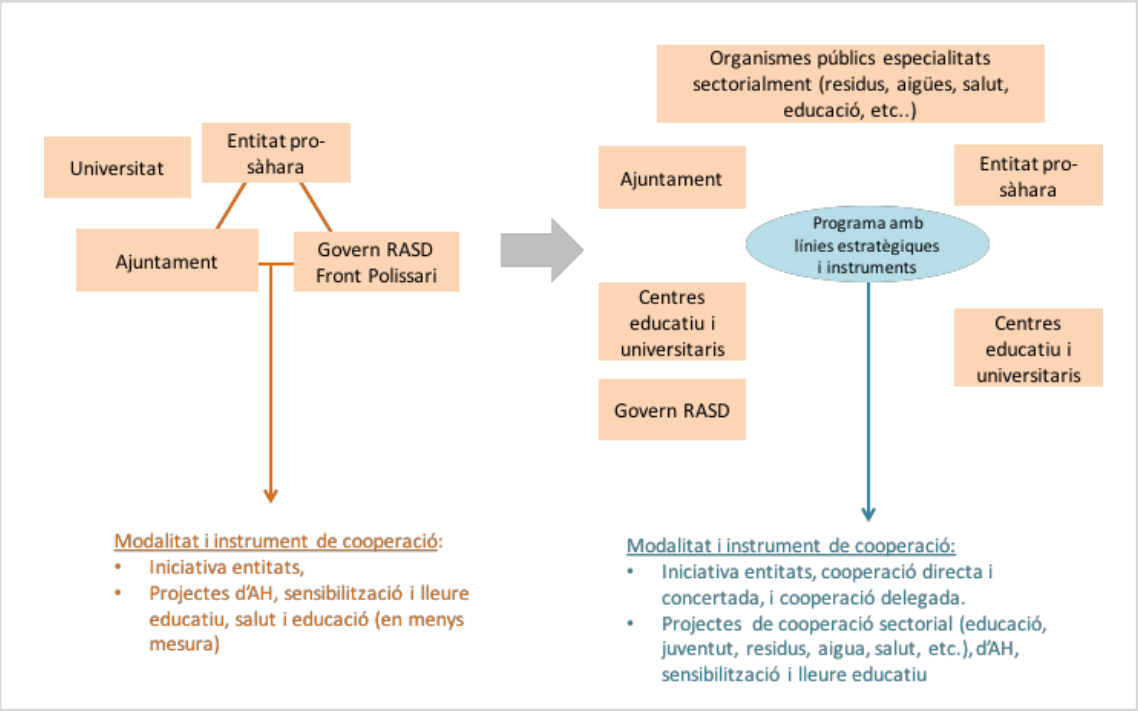

5.1.3 Accions realitzades amb els campaments Sahrauís

Quin és el grau de coneixement de les accions realitzades en els darrers 5 anys (2012-2017)?

S'observa que els equips tècnics municipals dels ajuntaments membres de la CCASPS tenen un major coneixement de les accions realitzades que els que no en són membres (Figura 11).

Figura 11. Grau de coneixement de les accions realitzades en els darrers 5 anys (2012-2017).

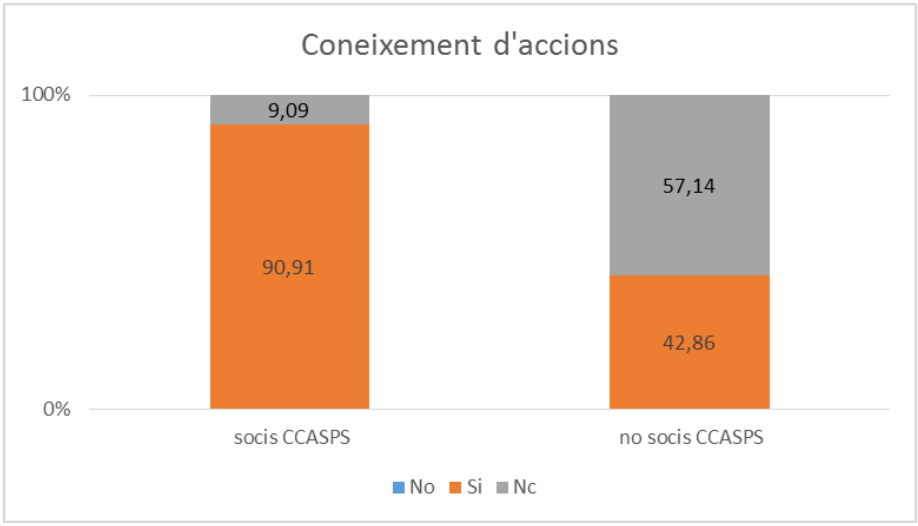

Visites institucionals realitzades en els darrers 5 anys (2012-2017)?

Una part dels ajuntaments membres de la CCASPS (42%) reporten haver realitzat visites institucionals a les daires sahrauís en els últims cinc anys mentre que tots els municipis no membres manifesten que no n'han realitzat (Figura 12).

Figura 12. Realització de visites institucionals en els darrers 5 anys (2012-2017).

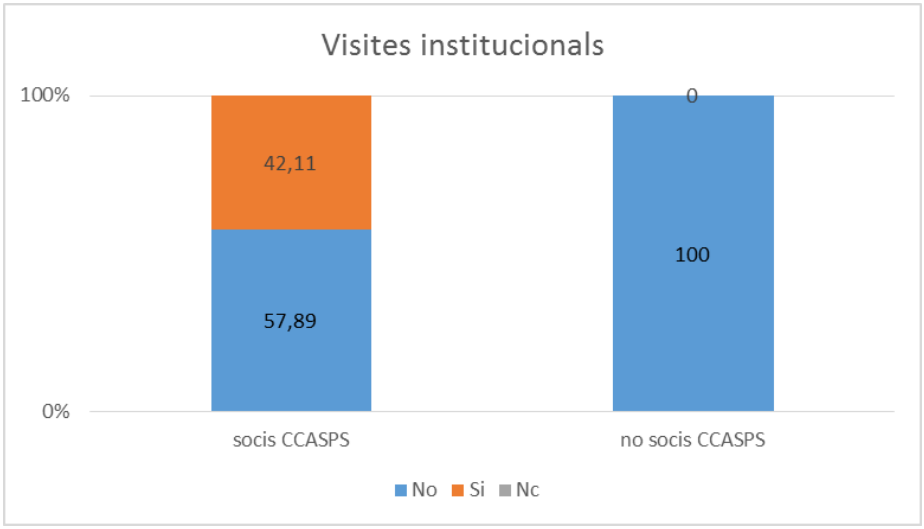

Instruments de cooperació

Accions de de cooperació directa

Pel que fa als instruments de cooperació, una part dels ajuntaments membres de la CCASPS (25%) reporten haver realitzat projectes de **cooperació directa** amb les daires sahrauís en els últims cinc anys (Figura 13). Aquests projectes són majoritàriament de cooperació concertada. En tots els casos es tracta de **cooperació directa concertada**, és a dir a través d'una entitat pro-Sàhara (grups locals pro-Sàhara).

Figura 13. Realització de projectes de cooperación directa.

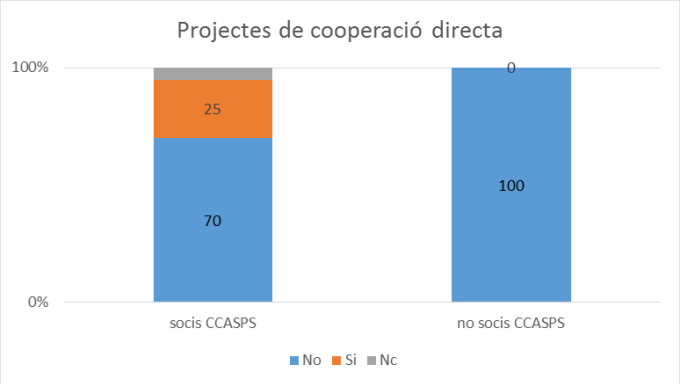

Cooperació directa concertada

Fa referència a la col·laboració de l'Ajuntament amb altres socis, organitzacions socials o institucions privades, per a implementar la política de cooperació del municipi o alguna part d'aquesta. Es fa operativa a través de convenis directes amb les organitzacions executores

Els àmbits d'intervenció principals han estat els següents:

- Suport econòmic i material per al manteniment de serveis de salut, aigua (dipòsits i mànegues), culturals: equipament dispensaris, compra medicaments, dipòsits d'aigua, etc.
- Atenció social: Suport a gent gran i persones discapacitades, pisos acollida al municipi
- Infància: correspondència entre infants
- Administració pública: suport al manteniment de l'estructura administrativa de la daria.

Accions de cooperació a iniciativa de les entitats

Pel que fa a la proporció d'accions de **cooperació a iniciativa de les ONGDs,** no s'observen diferències entre municipis socis CCASPS i no socis (Figura 14).

Figura 14. Realització de projectes de cooperació a iniciativa d'ONGDs.

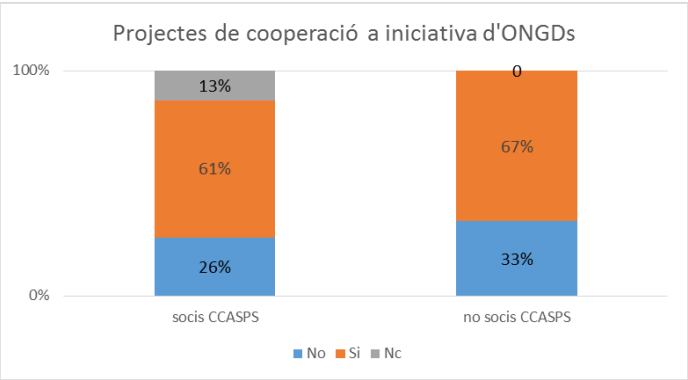

Cooperació a iniciativa de les ONGDs

Es tracta d'accions que es canalitzen a través de les entitats de la societat civil, en aquest cas les entitats pro-Sàhara.

Pel que fa als àmbits d'intervenció, s'han observat les següents tendències:

- Els municipis socis de la CCASPS, centren les seves accions en projectes orientats al Suport material i econòmic per a compra de: aliments (p.e, Tàrbies), plaques solars, provisió

laboratoris de medicaments, etc; Educació: educació per la pau i acció no violenta (LAONF), reconstrucció i ampliació d'escoles, biblioteques, escola d'art, vacances en pau; Salut: salut ocular (Ulls del món), ortodòncia, centres de disminuïts (Auserd); Productiu: Cooperatives familiars de criances de xais.

- Els municipis no socis de la CCAPS, centren les seves accions principalment en projectes d'educació (centres d'educació especial, vacances en pau, lleure educatiu als centres educatius al Sahara) i salut (suficiència alimentaria d'infants).

Accions de sensibilització al municipi

La proporció d'ajuntaments que han promogut accions de sensibilització és similar entre els que són socis de la CCASPS (54%) i els que no ho són (43%), no obstant la majoria de municipis no socis no en tenen coneixement (Figura 15).

Figura 15. Realització d'accions de sensibilització.

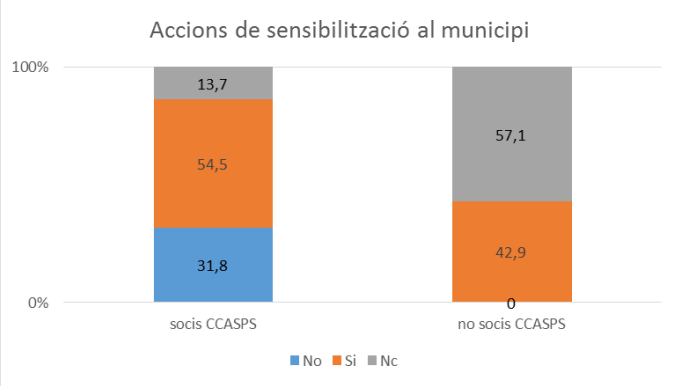

Pel que fa als àmbits d'intervenció:

- Els SOCIS CCASPS: Visionat pel.licules, documentals, exposicions, activitats d'art i cultura, tallers amb alumnes de centres educatius, xerrades i jornades, festes de la cooperació i la solidaritat, trobades de joves sahrauís estudiants a Europa, anuaris, llibres, rebudes infants Vacances en pau, recollida material, ciutats defensores.
- NO SOCIS CCASPS: accions sensibilització envers els infants sahrauís, documentals, xerrades, accions a les escoles, participació en les festes de la solidaritat, exposicions, visionat pel.lícules, aprenentatge i servei (casa de malalts), ciutats defensores, premis, etc.

Accions d'emergència

Tant municipis socis com no socis promouen accions d'emergència[3] la majoria de les quals delegades a través del FCCD (Figura 16). En el cas de municipis socis CCASPS, un percentatge d'accions (17%) es fan de manera concertada amb les entitats pro-Sàhara.

[3] Nota: les dades aportades en els qüestionaris han estat completades amb els registres d'aportacions al FCCD. Això fa que les estimacions sobre les aportacions al FCCD es poden considerar fiables mentre que les corresponents a les accions concertades amb les entitats tenen un marge d'incertesa per la no resposta d'alguns municipis que ens porta a pensar que podria ser una modalitat més utilitzada tant en el cas dels socis CCASPS Altres com no socis

Figura 16. Modalitats de cooperació utilitzades en les accions d'acció humanitària i emergències.

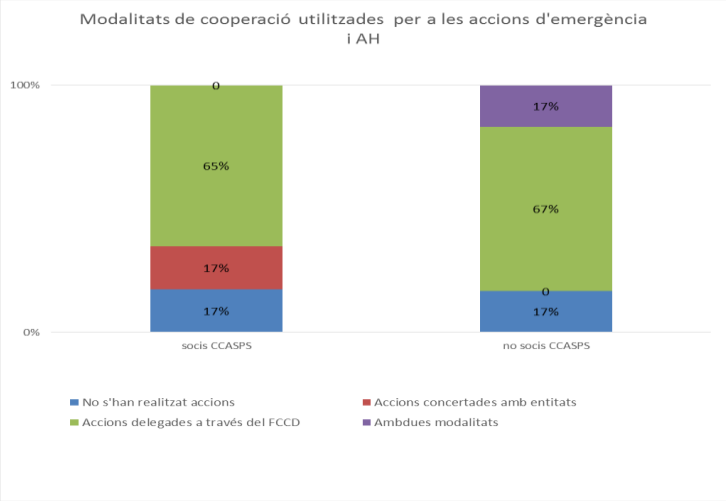

Projectes d'emergències amb els campaments sahrauís en els darrers 5 anys (2012-2017)

Pel que fa al finançament, la major part de projectes d'emergència dels Ajuntaments socis del CCASPS son finançats pel FCCD (60%) (Figura 17). Només l'ajuntament de Mataró, no soci CCASPS, realitza accions finançades pel FCCD.

Figura 17. Font de finançament dels projectes d'emergències amb els campaments sahrauís.

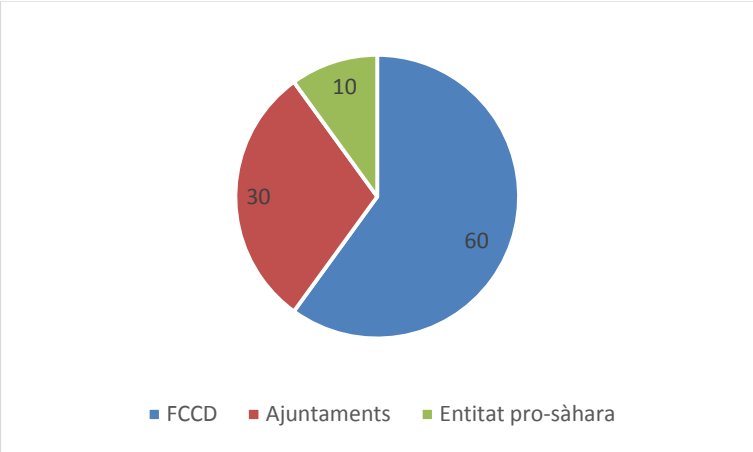

Altres iniciatives de cooperació amb els campaments sahrauís (Vacances en pau, pisos d'acollida temporal per infants sahrauís, etc.)?

Si bé en la majoria de municipis (tant associats com no associats a la CCASPS) es realitza el programa de Vacances en Pau d'acolliment d'infants sahrauís, la proporció en els municipis socis CCASPS és lleugerament superior (86%) al dels municipis no associats (67%) (Figura 18).

Figura 18. Participació en el programa de Vacances en Pau d'acolliment d'infants sahrauís.

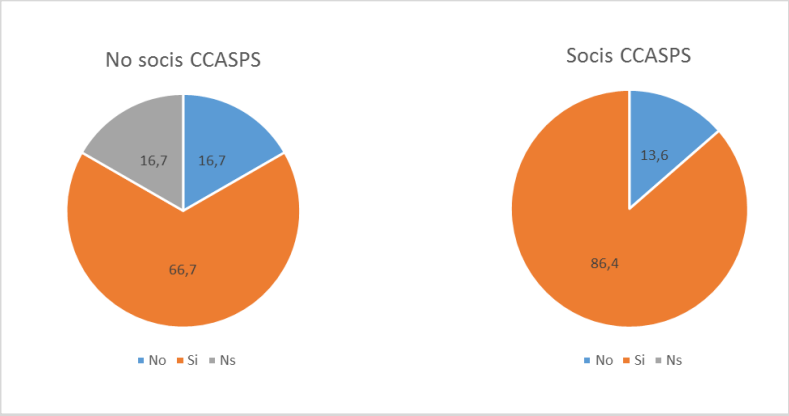

5.1.4 Altres

Coneixes la Coordinadora Catalana d'Ajuntaments Solidaris amb el Poble Sahrauí – CCASPS?

La majoria d'Ajuntaments no associats a la CCASPS no coneixen la CCASPS (71%) (Figura 19).

Figura 19. Coneixement de la CCASPS per part dels Ajuntaments

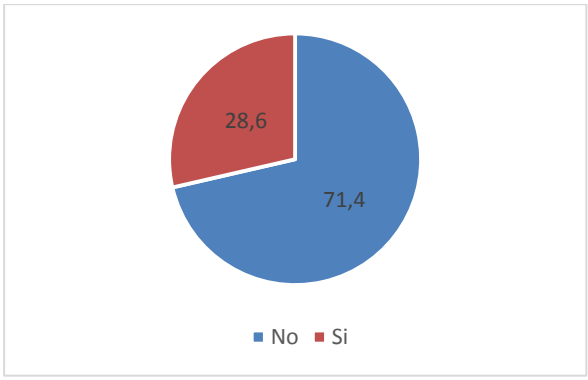

Què creus que podria fer la Coordinadora Catalana d'Ajuntaments Solidaris amb el Poble Sahrauí (CCASPS) per impulsar el treball i la visibilització de la causa sahrauí?

A la figura 20 es mostren les propostes per impulsar el treball i la visibilització de la causa sahrauí, la major part centrades en l'àmbit de la comunicación i sensibilització (>50%), incidencia política (30%) i eines d'informació, seguiment i coordinació (25%), planificació estratègica (15%), facilitar recursos formatius per activitats d'EpD i fomentar la cooperació técnica directa.

Figura 20. Propostes dels Ajuntaments per a què la CCASPS impulsi el treball i la visibilització de la causa sahrauí

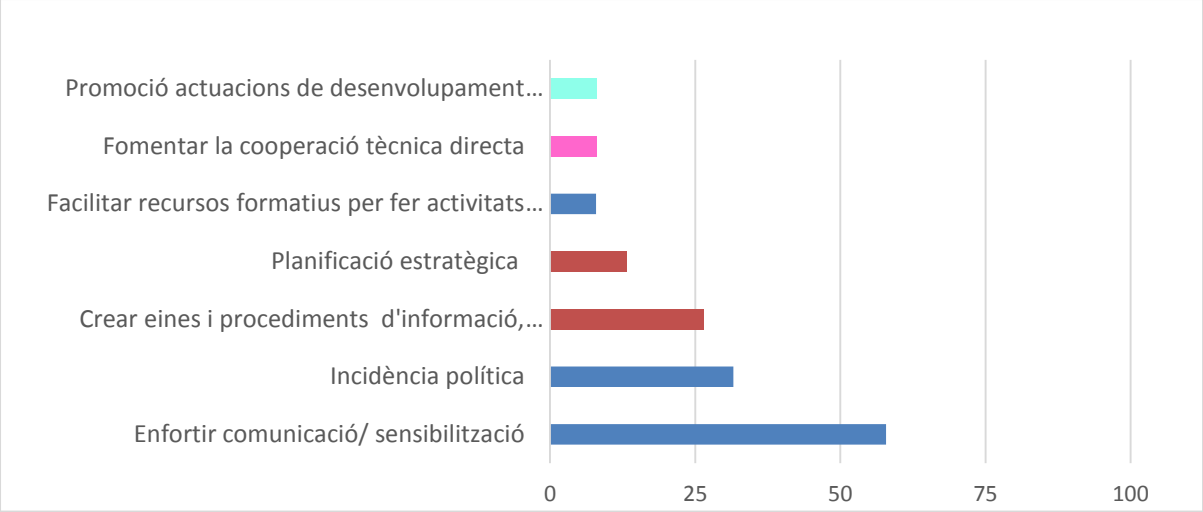

Altres accions esmentades son: enfortir la logística de campaments, engegar una convocatoria amb FCCD per projectes sensibilització, promoure convenis formació acadèmica estudiants saharauis, etc.

Sobre la capacitat d'actualització i d'informació dels resultats i relacions amb les daires sahrauís dels municipis

Pel que fa a la capacitat de difusió a través de la web dels resultats de les accions que les entitats duen a terme als camps Saharauis, en general és molt limitada. Només un 17% dels municipis té algun espai dedicat al Sàhara, el 13% del qual, en el cas dels municipis socis, parla dels agermanaments (Figura 21).

Figura 21. Difusió d'informació al web de l'Ajuntament sobre les relacions amb les daires sahrauís

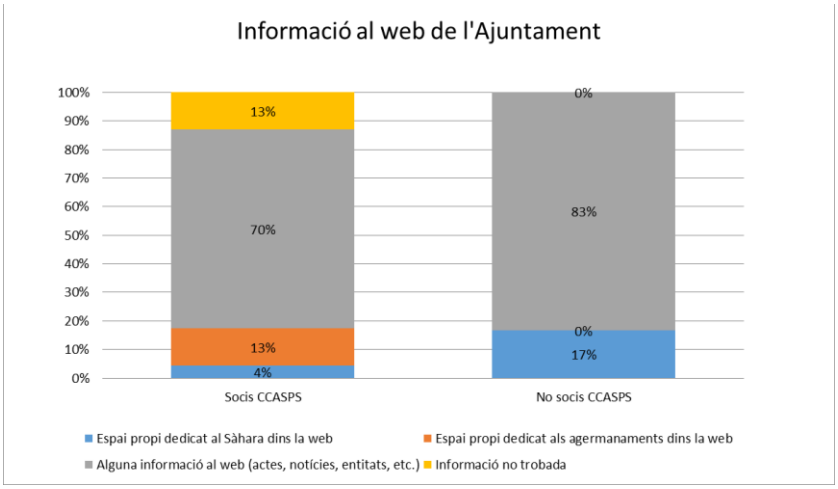

5.2 Entitats pro-Sàhara

Totes les entitats entrevistades pro-Sàhara organitzen activitats de vacances en pau, la majoria com a iniciativa pròpia, o en col·laboració amb el Front Polisari. Pel que fa a la selecció dels nens i el seguiment, en la majoria dels casos la fa el mateix Front o la ACAPS-local. Pel que fa al finançament, la majoria d'iniciatives estan finançades o cofinançades pels Ajuntaments amb qui tenen conveni. Només una entitat, Sàhara-Horta, destina recursos propis per les vacances en Pau.

Només un 44% de les entitats entrevistades coneix la CCASPS. Val a dir que aquest resultat és molt subjectiu ja que pot ser que es tracti simplement del tècnic que ha contestat el qüestionari.

Quines han estat les accions realitzades amb els campaments sahrauís en els darrers 5 anys (2012-2017)

L'acció que s'ha realitzat en una proporció menor de municipis, segons les entitats, ha estat la corresponent als projectes de cooperació directa (Figura 22). La més estesa hauria estat la corresponent als projectes de cooperació a iniciativa de les entitats.

Figura 22. Accions realitzades amb els campaments sahrauís en els darrers 5 anys (2012-2017), segons les entitats pro-sàhara

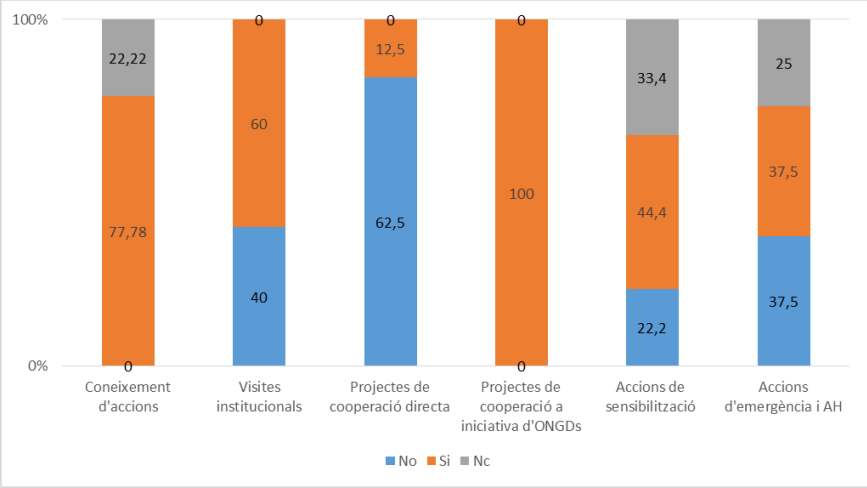

6. Conclusions

1. **Determinats factors contextuals expliquen les dificultats dels equips tècnics municipals per disposar de la informació vigent** sobre les relacions de treball amb les daires sahrauís. Aquests factors sistèmics (p.e, càrregues de treball, rotació dels equips tècnics, limitants dels sistemes de gestió de la informació i registre, etc..) són complexos de solucionar i condicionen la informació disponible sobre l'estat de la qüestió d'aquestes relacions de treball.
2. **L'instrument de cooperació** amb les daires sahrauís més extès i més utilitzat pels municipis és la **sensibilització i EpD, seguida de l'acció humanitària**. La cooperació al desenvolupament és minoritària.
3. **La modalitat de cooperació que menys desplegament** ha tingut fins ara és la de la **cooperació directa**. **La que més és la cooperació a iniciativa de les entitats pro-sàhara**. La pràctica inexistència d'estratègies municipals que estableixin els marcs de relació i les prioritats ho afavoreix.
4. Els projectes canalitzats a través del FCCD ofereixen la possibilitat de coordinar esforços i millorar els sistemes de seguiment i avaluació dels resultats.
5. Pel que fa als socis CCAPS, s'identifiquen quatre tipus de models de relacions de treball dels municipis del FCCD amb les daires sahrauís. Una part important dels municipis es troben en la situació 2.2 de la Figura 23. En aquest marc, **la manca d'una estratègia que ordeni agents,**

modalitats i instruments pot potenciar la descoordinació i ineficàcia entre els ajuntaments, les entitats i el FCCD.

Figura 23. Models de relacions de treball dels municipis del FCCD amb les daires sahrauís

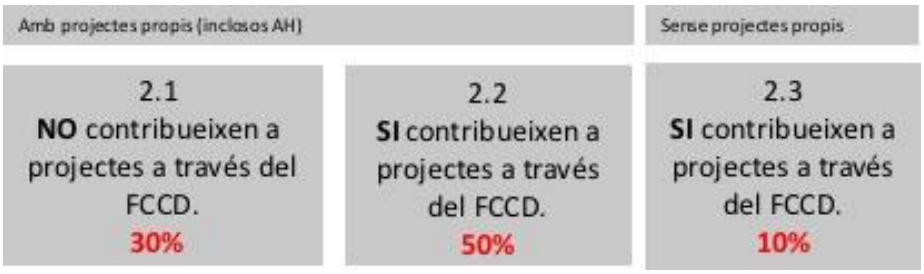

*Els projectes propis corresponen majoritàriament a projectes d'iniciativa de les entitats pro-sàhara que reben el suport financer dels ajuntaments. La cooperació directa és residual.

Pel que fa a no socis, només un municipi, Mataró, realitza projectes d'emergència a través amb el FCCD.

6. Els agermanaments amb les daires sahrauís han estat en molts casos el resultat de la implicació històrica de la societat civil que ha interpel·lat als governs a formalitzar un compromís de cooperació més enllà de les accions puntuals.
7. **La situació d'estancament i de necessitat de renovació de la major part dels agermanaments** porta a a la necessitat de revisar tant: i) les estratègies de cooperació impulsades en el seu marc en termes de modalitats i instruments de cooperació com 2) l'estratègia d'acompanyament de la CCASPS als municipis que es troben en aquesta situació.
8. La CCASPS té el potencial d'impulsar la revitalització de les relacions de treball dels municipis amb les daires sahrauís, sigui en el marc dels agermanaments existents o fora (en el cas dels municipis que no en tenen).
9. L'estratègia de la CCASPS en la revitalització d'aquestes relacions de treball només podrà ser efectiva en el **marc d'un exercici d'identificació de prioritats, de planificació estratègica** i de **millora dels mecanismes de coordinació i seguiment de les accions de cooperació** entre els municipis socis.
10. L'actual dotació de recursos de la secretaria tècnica de la CCASPS sembla insuficient per abordar aquestes prioritats.

7. Recomanacions a la CCASPS

1. Definir quina és la visió i els objectius de les relacions de treball de la CCASPS amb el Sàhara. És a dir, passar d'una cooperació en etapa d'emergència (AH i sensibilització) a una cooperació de coordinació interinstitucional que doni suport a programes de desenvolupament i millora de les condicions de vida en el marc del conflicte (Figura 24).
2. Dotar-se d'un pla estratègic que estableixi les prioritats i mecanismes de desplegament a mig termini per tal de guanyar eficàcia en el marc d'aquests objectius.
3. Identificar en el marc d'aquest pla/ estratègia, exemples de municipis que hagin reorientat les seves relacions amb les daires a partir de la redefinició d'una estratègia a mig termini que englobi el conjunt dels agents i estableixi les modalitats i instruments de cooperació en el marc de la visió establerta.
4. Incloure, en aquest pla estratègic, i a la llum de les experiències identificades, accions per impulsar estratègies municipals amb les daires (dins o fora dels agermanaments) que

ordenin els rols dels agents (ajuntament, entitats pro-sàhara, altres organismes i agents de cooperació) i les modalitats i instruments de cooperació.

5. Incloure, en aquest pla estratègic, accions per conèixer la cobertura de les entitats pro-sàhara i millorar la seva coordinació en programes i accions compartits.
6. Incloure, en aquest pla estratègic, accions per a la millora de la coordinació entre campaments, delegacions a l'estranger, etc.
7. Incloure, en aquest pla estratègic, accions per millorar les capacitats dels agents i la coordinació.
8. Incloure, en aquest pla estratègic, la millora de la comunicació entre els socis a través de mitjans i processos que tinguin en compte les limitants de temps i recursos dels equips tècnics municipals (p.e, butlletí).
9. Ampliar els recursos humans de la secretaria tècnica per tal de desplegar les prioritats establertes.

Figura 24. Transició entre la fase d'emergència i la reconstrucció.

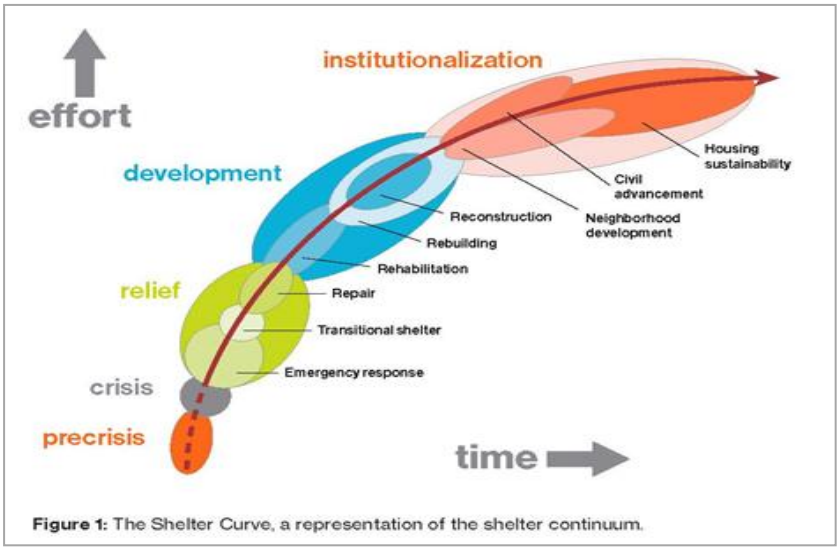

Figure 1: The Shelter Curve, a representation of the shelter continuum.

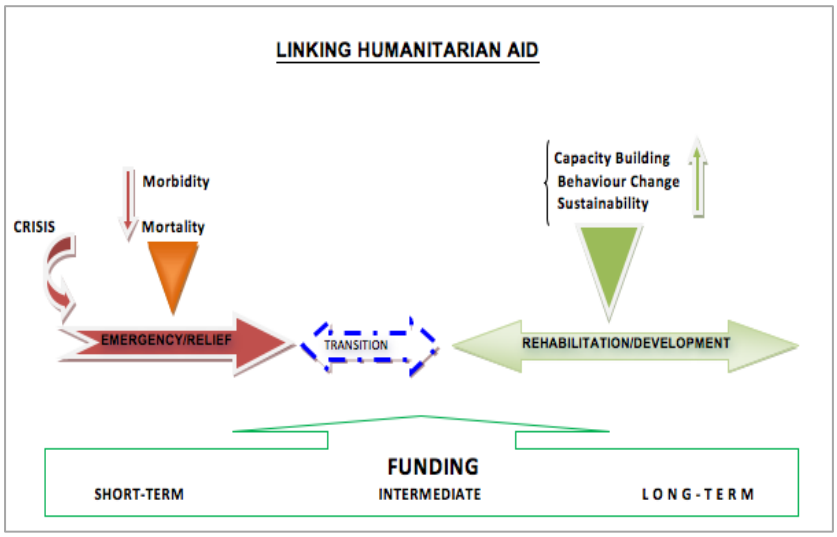

Font: https://www.weforum.org/agenda/2016/05/in-disasters-and-emergencies-we-must-help-people-help-themselves/